

Til styret

Norwegian Finans Holding ASA
Postboks 338 Sentrum
0101 OSLO

VÅR REFERANSE
18/5628

DERES REFERANSE

DATO
15.01.2019

Kontroll av finansiell rapportering

1. Innledning

Finanstilsynet har gjennomgått enkelte forhold i årsregnskapet til Norwegian Finans Holding ASAs (NOFI/foretaket) for 2017, jf. verdipapirhandelloven (vphl.) § 19-1 tredje ledd. Det vises til tidligere korrespondanse, senest NOFIs svarbrev av 29. november 2018. NOFI eier 100% av aksjene i Bank Norwegian AS og det er ingen øvrig virksomhet i foretaket.

Regnskapskontrollen har i hovedsak omhandlet foretakets beregning av individuelle og gruppevise nedskrivninger av utlån og noteopplysninger om kredittrisiko i årsregnskapet for 2017. Andre forhold som er omhandlet er foretakets status for implementering av IFRS 9, endret prinsipp for regnskapsføring av formidlingsprovisjon og noteopplysninger om valutarisiko.

Etter Finanstilsynets vurdering har foretaket hatt en nedskrivningsmodell og en nedskrivningspraksis som ikke er i tråd med regnskapsregelverket. Det vises til nærmere omtale i punkt 2. Videre er Finanstilsynets vurdering at noteopplysningene om kredittrisiko i årsregnskapet 2017 gir et feilaktig bilde av fordelingen mellom individuelle og gruppevise nedskrivninger, se punkt 3. Foretaket pålegges ikke å beregne nedskrivningsbeløpet på nytt, men noteopplysningene for 2017 må korrigeres i årsregnskapet for 2018. En vesentlig større andel av de gruppevise nedskrivningene må klassifiseres som individuelle nedskrivninger. Finanstilsynet har merket seg at styret i sitt svarbrev tar vurderingene til etterretning.

Nedenfor følger en oppsummering av forhold som regnskapskontrollen har omfattet.

2. IAS 39 og påløpt tapsmodell

2.1 Faktum og foretakets vurdering

NOFI tilbyr usikret kreditt i form av nedbetalingslån og kredittkortlån i personkundemarkedet i Norge, Sverige, Danmark og Finland.

I årsregnskapet for 2017 har foretaket kostnadsført nedskrivninger på utlån på NOK 672,4 millioner. Nedskrivningene inkluderer gevinst fra salg av misligholdte engasjementer i Sverige og Norge på henholdsvis SEK 43,2 millioner og NOK 50,0 millioner. Ved årsslutt 2017 er den

balanseførte verdien på utlån til kunder NOK 32 451,5 millioner, hensyntatt individuelle nedskrivninger på NOK 126,8 millioner og gruppenedskrivninger på NOK 1 013,3 millioner.

NOFI har redegjort for foretakets nedskrivningsmetodikk under IAS 39 *Finansielle instrumenter – innregning og måling*.

Individuelle nedskrivninger utgjør periodens endring i tapsført verdi av engasjementer overført til overvåkning –og utenlandsinkasso.¹

Gruppenedskrivninger utgjør foretakets vurdering av periodens endring i forventet inntruffet tap på engasjementer der det ikke er foretatt individuelle nedskrivninger. Gruppenedskrivningene er beregnet ut fra en IBNR tilnærming ("incurred but not reported"). Forventet inntruffet tap er beregnet som produktet av: Utgående balanse x PD x LGD, hvor PD er misligholdssannsynlighet og LGD er tap gitt mislighold (tapsgrad). I Norge er det benyttet samme PD for alle nedbetalingslånene og et litt høyere, men lik PD for alle kredittkortlånene. Begge PDene er beregnet basert på historikk, og er konstante i perioden fra utbetaling av lånet til lånet går i mislighold etter 90 dager. For engasjement som er i mislighold mer enn 90 dager, er PD lik 1. For de øvrige landene (Sverige, Danmark og Finland) benyttes "roll-rates" og "roll-to-loss rates"² for å beregne misligholdssannsynligheter. Porteføljen i de tre landene er inndelt i misligholdsklasser på vurderingstidspunktet, og PD beregnes månedlig per land og per klasse basert på foretakets egen historikk. I alle fire landene har NOFI hatt en praksis der det avsettes for gruppenedskrivninger allerede når et lån utbetales.

Ved beregning av tap gitt mislighold, LGD, er forventede innbetalinger blitt neddiskontert med en lik rente for alle utlånene, og rentesatsen har vært konstant siden 2010.

Det beregnede nedskrivningsbehovet er blitt gjenstand for en kvantitativ og kvalitativ vurdering før endelig fastsettelse av nedskrivningsbeløp. Vurderingen har tatt hensyn til konjunkturutvikling, makroøkonomiske faktorer, porteføljekvalitet og endringer i kredittpraksis. Det er blitt foretatt sammenligninger med bransjetall samt analyser av forholdstall for mislighold og nedskrivningsnivå. Videre er det blitt gjennomført vurderinger av gruppenedskrivninger i forhold til historiske tapstall og årgangsbaserte analyser. Det er foretakets vurdering at dette har gitt gode estimater for inntrufne tap. Det ble ikke foretatt noen justering av det beregnede nedskrivningsbehovet etter den kvantitative og kvalitative vurderingen per 31. desember 2017.

Etter foretakets vurdering avviker ikke tapsnedskrivningene for 2017 vesentlig fra kravene i IAS 39 og nedskrivningene samsvarer med bankens vurdering av rimelige tapsnedskrivninger.

2.2 Finanstilsynets vurdering

For regnskapsåret 2017 er det IAS 39 og påløpt tapsmodell som regulerer nedskrivninger av utlån. I motsetning til en forventet tapsmodell, må det etter standarden foreligge objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel har falt i verdi, jf. IAS 39.58. Det fremkommer i IAS 39.59 at "*en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi og tap ved verdifall pådras dersom,*

¹ Overvåking inkasso overtar inkassosaken når kravet har vært igjennom hele inkassoprosessen og fortsatt ikke er betalt. Utenlandsinkasso overtar når debitor med et inkassokrav flytter ut av landet.

² Benyttes for å estimere tap på låneporteføljen og viser prosentandelen av låntakere som flyttes til dårligere kredittklasse.

og bare dersom det foreligger objektive indikasjoner på verdifall som følge av én eller flere hendelser som har funnet sted etter førstegangsinnregning av eiendelen (en tapshendelse) og tapshendelse(n) har innvirkning på de estimerte framtidige kontantstrømmene..." Observerbare tapshendelser inkluderer vesentlige finansielle vanskeligheter hos debitor, kontraktsbrudd (mislighold eller manglende betaling av forfalte renter eller forfalt hovedstol), og långivers betalingslettelser overfor låntaker.

Gruppevise nedskrivninger omfatter nedskrivninger hvor det har skjedd en tapshendelse som indikerer nedgang i kontantstrømmene, men hvor nedgangen ikke kan identifiseres til de enkelte finansielle eiendelene i gruppen, jf. IAS 39.59 f).

Ved vurdering av både individuelle og gruppevise nedskrivninger skal tap som forventes som følge av fremtidige hendelser, uansett graden av sannsynlighet, ikke innregnes, se IAS 39.59 og IAS 39.AG90.

Finanstilsynet har hatt følgende merknader til nedskrivningsmetodikken som foretaket benyttet i årsregnskapet for 2017:

2.2.1 Nedskrivning ved utbetaling av lånet

Det er ikke i tråd med IAS 39 og en påløpt tapsmodell at det foretas nedskrivninger allerede ved utbetaling av lånet. Som nevnt må det foreligge en tapshendelse før en nedskrivning kan foretas. Finanstilsynet har også vist til IAS 39.AG92: "*Formelbaserte eller statistiske metoder kan benyttes for å fastslå tap ved verdifall i en gruppe av finansielle eiendeler (for eksempel for mindre utlånssaldoer) så lenge de er i overensstemmelse med kravene i nr. 63-65 og AG87-AG91. En benyttet modell vil innarbeide virkningen av pengers tidsverdi, ta i betraktning kontantstrømmene for hele den gjenværende levetiden til en eiendel (ikke bare det neste året), vurdere alderen på lån i porteføljen og ikke føre til et tap ved verdifall ved førstegangsinnregning av en finansiell eiendel.*"

2.2.2 Lik PD frem til mislighold over 90 dager (Norge)

Etter Finanstilsynets vurdering er sannsynligheten for mislighold, PD, for utlånsporteføljen i Norge ikke blitt fastsatt på et tilstrekkelig detaljert nivå. Usikrede nedbetalingslån og kredittkortlån har ulike PDer, men disse to PDene er konstante fra utbetalingstidspunktet frem til kunden har misligholdt betalingsforpliktelsen i 90 dager. Først etter 90 dager blir PD endret og satt til 1. Finanstilsynet har påpekt at nedskrivningsbeløpet skal være differansen mellom utlånets balanseførte verdi og nåverdien av de estimerte fremtidige kontantstrømmene. Estimerte fremtidige kontantstrømmer skal reflektere sannsynligheten for mislighold, en sannsynlighet som øker når kunden ikke betaler renter og avdrag.

Videre har Finanstilsynet påpekt at PD er et estimat som skal reflektere situasjonen ved rapporteringstidspunktet. Det er nødvendig å revidere et estimat dersom det skjer endringer i forholdene som lå til grunn for estimatene, eller som følge av nye opplysninger eller mer erfaring, jf. IAS 8 *Regnskapsprinsipper, endringer i regnskapsmessige estimater og feil* nr. 34.

Etter Finanstilsynets vurdering er det ikke i samsvar med standarden at PDene ikke justeres når misligholdsperioden øker. Finanstilsynet er videre kritisk til at misligholdssannsynlighetene for henholdsvis usikrede nedbetalingslån og kredittkortlån har tilnærmet vært konstante siden oppstart av virksomheten i 2007.

2.2.3 *Kontantstrømmer neddiskonteres med en fast diskonteringsrente*

Når det foreligger indikasjoner på at utlånet har falt i verdi, skal forventede kontantstrømmer neddiskonteres med lånets opprinnelige effektive rente for å komme frem til tapsbeløpet, jf. IAS 39.63. NOFI har benyttet en lik diskonteringsrente for alle utlånene og denne satsen har vært uendret siden 2010.

Etter Finanstilsynets oppfatning er dette ikke i samsvar med standarden. Beregningen må gjøres per lån eller grupper av like lån og diskonteringsrenten som skal benyttes i beregningen, skal være effektiv rente på lånet eller et vektet gjennomsnitt for gruppen av lån.

2.2.4 *For liten andel av utlånsporteføljen er gjenstand for individuelle nedskrivninger*

Misligholdte lån er blitt gjenstand for individuelle nedskrivninger for sent. Foretaket har beregnet og klassifisert individuelle nedskrivninger først ved oversendelse til overvåkningsinkasso/ utenlandsinkasso, som kan være opp til 2 år etter oversendelse til ordinær inkasso (som er etter 90 dager).

Denne praksisen har medført at foretaket har hatt en for stor portefølje som har vært gjenstand for gruppevis nedskrivninger, og en for liten andel av lånene som har vært gjenstand for individuelle nedskrivninger. Tap ved verdifall innregnet på gruppebasis representerer et mellomliggende trinn i påvente av en identifisering av tap ved verdifall for de enkelte eiendelene i gruppen av finansielle eiendeler som vurderes samlet for tap ved verdifall, jf. IAS 39.AG88. "*Så snart det foreligger informasjon som spesifikt identifiserer tap på enkeltstående eiendeler i en gruppe som har falt i verdi, fjernes disse eiendelene fra gruppen.*" Det vises også til forarbeidene til standarden i IAS 39 BC121.

Finanstilsynet er kjent med at på personkundemarkedet foretas ofte beregningen av behovet for individuelle nedskrivninger på porteføljer (bruk av nedskrivningsgrader) fordi hvert enkelt lån har liten saldo. Selv om beregningene gjøres på porteføljer, skal nedskrivninger basert på observerbare tapshendelser som mislighold, likevel ha vært klassifisert som individuelle nedskrivninger. NOFI har oversikt over alle kundene som ikke betaler renter og avdrag. Ved en kundes mislighold er tapshendelsen identifisert spesifikt for denne kunden, og nedskrivninger på lånet skulle derfor ha vært klassifisert som individuell.

2.2.5 *Inntektsføring av renter tar ikke hensyn til gruppenedskrivninger*

Renteinntekter skal i henhold til IAS 39 AG93 beregnes av lånets nedskrevne verdi med den samme rentesatsen som ble benyttet til å diskontere de fremtidige kontantstrømmene for målingen av tapet ved verdifall. NOFI har opplyst at renteinntekter er blitt beregnet av lånets hovedstol redusert for individuelle nedskrivninger, men ikke redusert for gruppenedskrivninger. Finanstilsynet har sett at dette er vanlig praksis også i andre banker, og dette er begrunnet ut fra en vesentlighetsvurdering.

NOFI har imidlertid feilaktig klassifisert så godt som alle nedskrivningene som gruppevis nedskrivninger, se punkt 2.2.4 over. Lånene skulle derfor vært redusert for en større andel av de totale nedskrivningene før inntektsføring av renter. Finanstilsynets vurdering er at inntektsføring av renter ikke har vært i samsvar med IAS 39.

2.2.6 Oppsummering

Etter Finanstilsynets vurdering har NOFI hatt en nedskrivningsmodell og en nedskrivningspraksis som ikke er i tråd med bestemmelsene i IAS 39. Finanstilsynet har ikke kunnet fastslå om uriktig anvendelse av regnskapsreglene har hatt vesentlige konsekvenser for det samlede nedskrivningsnivået.

Foretaket pålegges ikke å beregne nedskrivingsbeløpet på nytt etter en modell som er i samsvar med IAS 39, siden IFRS 9 har erstattet innregning og måling av finansielle instrumenter fra 1. januar 2018. Finanstilsynets merknader som fortsatt er relevante for en nedskrivningsmodell etter IFRS 9 må tas i betraktning fremover.

Som det fremkommer i punktet nedenfor, er det imidlertid Finanstilsynets vurdering at noteopplysningene for 2017 vedrørende nedskrivninger, må korrigeres i årsregnskapet for 2018.

3. Noteopplysninger om kredittrisiko

3.1 Foretakets vurdering

Foretaket har opplyst at utformingen av noteopplysningene er basert på skjønn i henhold til kravene i IFRS 7 *Finansielle instrumenter – opplysninger* og vesentlighet for forståelsen av foretakets regnskap, herunder balanse og finansielle risikoeksponering. Det nevnes videre at NOFI er i en fase med betydelig vekst, med løpende justering av hvilken informasjon som til enhver tid vurderes som vesentlig. Ved overgangen til IFRS 9 og som en følge av foretakets vekst, er detaljeringsgraden i noteopplysningene utvidet allerede fra 1. kvartal 2018 og oppfyller i stor grad den informasjonen som Finanstilsynet har etterspurt. Fra og med 1. kvartal 2018 gis det for eksempel informasjon per produkt og per land med avstemming av endringer i nedskrivningsavsetningene.

3.2 Finanstilsynets vurdering

Som det fremkommer under punkt 2, er Finanstilsynet av den oppfatning at en for liten andel av utlånsporteføljen har vært gjenstand for individuelle nedskrivninger. Dette betyr at opplysningene i notene 4 til 7 i årsregnskapet for 2017 gir et feil bilde av fordelingen mellom individuelle nedskrivninger og gruppevise nedskrivninger.

I årsregnskapet for 2018 vil 2017 kolonnen (den sammenlignbare perioden) være etter IAS 39 regelverket da IFRS 9 ikke krever omarbeidelse av sammenligningstallene verken i regnskapsoppstillingene eller i notene. Informasjonen i notene 4 til 7 vil derfor måtte gjentas i 2018 årsregnskapet som referanse til 2017 kolonnen, og følge bestemmelsene etter tidligere versjon av IFRS 7.

Finanstilsynets vurdering er at foretaket i årsregnskapet for 2018 må klassifisere en vesentlig større andel av de gruppevise nedskrivningene i 2017 som individuelle nedskrivninger og justere noteopplysningene for 2017. Foretaket må på selvstendig grunnlag vurdere når en tapshendelse kan sies å være individuell, jf. IAS 39.AG88, men etter Finanstilsynets oppfatning kan dette tidspunktet ikke være senere enn ved 90 dagers mislighold.

En ny fordeling mellom de individuelle og de gruppevise nedskrivningene, medfører at siste tabell i note 7 også må endres.

Foretaket har som nevnt tatt Finanstilsynets vurdering til etterretning. Finanstilsynet legger til grunn av NOFI justerer noteopplysningen for 2017 i årsregnskapet for 2018.

4. Andre forhold

4.1 IFRS 9

NOFI har redegjort for prosessen med implementering av ny standard for finansielle instrumenter og gitt en presentasjon av modellen. Finanstilsynet vil komme tilbake til foretakets beregning av forventet tap etter IFRS 9 i forbindelse med tematisyn i løpet av 2019.

IFRS 9 har, i tillegg til ny tapsmodell, også endrede regler for klassifisering og måling av finansielle instrumenter. Foretaket har i 2017 solgt to låneporteføljer, og Finanstilsynet har derfor stilt spørsmål om deler av låneporteføljen burde ha vært klassifisert i kategorien "inndrive kontraktsfestede kontantstrømmer og å selge lån", dvs. virkelig verdi med verdiendringer over utvidet resultat.

Foretaket har opplyst at med mindre operasjonelle feil oppstår, gis kun lån til kunder hvor foretaket med betydelig grad av sannsynlighetsovervekt, forventer å få lånene med tilhørende renter tilbakebetalt. Forretningsmodellen har målsetting om å inndrive kontraktsfestede kontantstrømmer, men dette er ikke til hinder for at foretaket fra tid til annen, som en del av sin strategi for styring av balansen, kan selge porteføljer av lån som er i mislighold. Dette er i samsvar med kriteriene i IFRS 9.B4.1.3A, og det vises også til bestemmelsene i B4.1.3B. Finanstilsynet tar foretakets redegjørelse til etterretning.

4.2 Endret prinsipp for regnskapsføring av formidlingsprovisjon

Foretaket har foretatt en prinsippendring i 2017 hvor formidlingsprovisjon er reklassifisert fra administrasjonskostnader til henholdsvis renteinntekter og avskrivninger. NOFI har opplyst at ved en fornyet gjennomgang av betingelsene knyttet til betalte formidlingsprovisjoner, ble det avdekket at provisjonen enten er direkte knyttet til at kunder gjør et låneopptak, at kunder etablerer et kredittkort eller at kunder etablerer og tar i bruk et kredittkort.

Provisjoner som direkte er knyttet til et låneopptak, er en transaksjonskostnad ved etablering av lånet og skal være med i beregningen av amortisert kost og effektiv rente på lånet. Provisjoner som utbetales ved etablering av et kredittkort, uten krav om bruk, er direkte og marginale kostnader ved etablering av kundeforholdet, mens provisjoner som utbetales ved aktivering av et kredittkort, er en transaksjonskostnad ved etableringen av kreditten i et kredittkort og skal være med i beregningen av amortisert kost og effektiv rente på kreditten i kredittkortet.

Foretaket vurderte ved avleggelse av årsregnskapet 2017 at reklassifiseringen hadde uvesentlig effekt på regnskapet og valgte ikke å gi detaljert informasjon om prinsippendringen. Finanstilsynet tar foretakets redegjørelse til etterretning.

4.3 Valutarisiko

Finanstilsynet har stilt spørsmål om foretakets informasjon om valutarisiko burde ha vært gitt per valuta, da NOK kursen ikke endres parallelt mot SEK, DKK og EURO. Foretaket har opplyst at for 2018 årsregnskapet vil det vises sensitiviteter per valuta. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

5. Avslutning

Finanstilsynet har ikke vurdert om forholdene beskrevet over omfattes av verdipapirlovgivningens regler om informasjonsplikt, jf. vphl. § 5-2 første ledd, jf. § 3-2. Finanstilsynet viser til at dette må løpende vurderes av foretaket.

Finanstilsynet har oversendt en kopi av dette brevet til foretakets valgte revisor, samt til Oslo Børs.

For Finanstilsynet

Anne Merethe Bellamy
direktør for markedstilsyn

Christian Falkenberg Kjøde
seksjonssjef

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.